

Nekrológy a spomienky

Pocta Jindřichovi Krejčovi

Koncom roka 2010 Slovenské národné múzeum-Prírodovedné múzeum sprístupnilo novú prírodovednú expozíciu „Zázrak prírody – Biodiverzita Slovenska“. Ako už napovedá samotný názov, primárnym cieľom autorov bolo ukázať návštevníkovi rozmanitosť slovenskej prírody v tom najširšom slova zmysle. Botanikom nie je potrebné vysvetľovať, že prezentácia rastlinných druhov v stálej expozícii je veľmi problematická. Najst' taký spôsob prezentácie rastlín, aby zaujali aj popri „akoby živých“ trojrozmerných preparátoch najrozmanitejších živočíchov, je úloha veľmi ťažká. Vychádzajúc z odozvy návštevníckej obce sa zdá, že autorom novej expozície sa to do značnej miery podarilo: aj vďaka kresbám významného ilustrátora prírodovednej literatúry, akad. maliara Jindřicha Krejčů.

Je to náhoda, ale možno aj niečo viac, že expozícia v Prírodovednom múzeu SNM bola sprístupnená v roku nedožitých deväťdesiatin majstra Krejčů. V máji tohto roku uplynulo dvadsať rokov od jeho smrti, takže je azda vhodné, pripomenúť meno tohto jedinečného umelca a milovníka prírody najmä tým mladším, pre ktorých je hlavným zdrojom informácií internet a menej už poznajú klasické populárno-vedecké publikácie, tak dôverne známe nám, skôr narodeným.

Akad. maliar Jindřich Krejčů sa narodil 4. apríla 1920 v obci Žlebské Chválovice pri Časlavi v Českej republike. Na umeleckú dráhu sa pripravoval na Solarovej reklamnej škole v Prahe a na Akadémii umení v Mnichove. Po skončení štúdia krátko pôsobil ako pedagóg odboru úžitkového umenia na súkromnej reklamnej škole v Prahe a neskôr si zvolil dráhu slobodného umelca. Od roku 1949 bol členom Zväzu slovenských výtvarných umelcov a ako jeho predstaviteľ pracoval vo viacerých výtvarných komisiách. Bol napríklad dlhoročným predsedom redakčnej komisie vo Vydavateľstve Príroda. Svoje výtvarné nadanie rozvinul hlavne pri knižnej ilustrácii. Špecializoval sa predovšetkým na vedeckú ilustráciu publikácií s prírodovednou tematikou, na kresby rastlín a živočíchov. Dlhodobo spolupracoval s významnými botanikmi a zoológmi Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, najmä F. Činčůrom, V. Ferákovou, J. Májovským, L. Pačlovou, L. Šomšákom, L. Korbelom a mnohými ďalšími zoológmi. Tak sa zrodila známa päťdielna Obrázková kvetena Slovenska (Májovský, Krejčů 1965, 1966, 1968, 1970, 1977), ktorej dve vydania slúžili dlhé roky ako učebná pomôcka žiakom základných a stredných škôl, ale aj vysokoškôlakom a ďalším záujemcom. Nemenej významná je dvojdielna publikácia: Z našej prírody. Rastliny, horniny, minerály a skameneliny (Krejčů, Šomšák et al. 1978) a Z našej prírody. Živo-

Leucanthemopsis alpina subsp. *tatrae*
(Vierh.) Holub. Ilustr. J. Krejčů.

čichy (Korbel, Krejča et al. 1980), ktorej šieste upravené vydanie vyšlo v rokoch 2007 (rastliny, horniny, minerály a skameneliny) a 2009 (živočíchy). Mimoriadne úspešným sa stal Atlas liečivých rastlín a lesných plodov (Kresánek, Krejča 1977, 1982, 1988). Slovenský literárny fond ocenil jeho prvé vydanie ako najlepšiu monografiu na slovenskom knižnom trhu a na knižnom veľtrhu v Mníchove a vo Varne bol „Atlas“ vyhlásený za najlepšiu ilustrovanú monografiu.

Okrem spomenutých titulov akad. maliar J. Krejča ilustroval obdivuhodné množstvo ďalších prírodovedných, ale aj medicínskych publikácií, učebníc pre školy, propagačných materiálov, článkov v časopisoch a pod. Mnohé knižné publikácie vyšli vo viacerých reedíciách a jazykových mutáciách. Jeho tvorba je podrobnejšie spracovaná v Osobnostiach botaniky na Slovensku (Feráková in Vozárová, Šipošová et al. 2010), prípadne v ďalších uvedených prameňoch.

Vzácné vlastnosti majstra Krejču, ako pracovitosť, trpezlivosť, sebadisciplína, pokora, spolu so zázemím širokých odborných vedomostí, viedli ku kvalitnej vedeckej ilustrácii, ktorá má čo povedať aj dnes, v dobe digitálnej fotografie a iných sofistikovaných techník. Spoločným menovateľom jeho kresieb je nielen vysoká výtvarná úroveň, ale aj vedecká presnosť a informačná hodnota.

Za svoje úspešné pôsobenie dostal majster Krejča Vyznamenanie za zásluhy o rozvoj slovenského výtvarného umenia, Čestné uznanie Ministerstva kultúry Českej republiky a viacero ďalších cien za rôzne knižné publikácie.

Na záver si dovoľm jednu osobnú spomienku. Ako študenti geobotaniky sme sa koncom šesťdesiatych rokov minulého storočia zúčastnili exkurzie pod vedením prof. L. Šomšáka, na ktorej sme mali možnosť osobne sa zoznámiť s majstrom Krejčom. Zbierali sme rastliny, ktoré on následne kreslil. Pamätám si jeho sústredený pohľad, ktorým si „načítaval“ aj tie najmenšie morfológické detaily jednotlivých rastlín, vážnosť s akou pristupoval k práci, ale aj jeho citový vzťah k zobrazovanému objektom a k prírode ako takej. Mnohé z rastlinných druhov dôverne poznal aj vďaka tomu, že ich pestoval vo svojej záhradke alebo oranžérii. Viaceré z nich robia Krejčovcom – manželke a synovi – radosť dodnes.

PodĎakovanie

Rada by som využila túto príležitosť a poďakovala sa pani Anne Krejčovej za láskavé zapožičanie originálov kresieb, ktoré sa použili pri prezentácii rastlinných druhov v expozícii Záznak prírody – Biodiverzita Slovenska, ako aj za jej príjemnú spoločnosť, ústretovosť a pomoc pri výbere rastlín.

Literatúra

- Feráková, V. 2010. Krejča, Jindřich. In Vozárová, M., Šipošová, H. et al. Osobnosti botaniky na Slovensku. Veda, Bratislava. p. 285–286.
- Korbel, L., Krejča, J. et al. Z našej prírody. Živočíchy. Príroda, Bratislava. 1980.
- Krejča, J., Šomšák, L. et al. Z našej prírody. Rastliny, horniny, minerály a skameneliny. Príroda, Bratislava. 1978.
- Kresánek, J., Krejča, J. Atlas liečivých rastlín a lesných plodov. Osveta, Martin. 1977, 1982, 1988.
- Májovský, J., Krejča, J. et al. Obrázková kvetena Slovenska 1–5. Obzor, Bratislava.
1. Rastliny lesov. 1965, 2. Rastliny lesov. 1966, 3. Rastliny vôd, močiarov a lúk. 1968, 4. Rastliny vôd, močiarov a lúk. 1970, 5. Rastliny pieskov a strání. 1977.

JANA UHLÍŘOVÁ